

A PÁLYÁZAT SIKERES...

Megosztottság és egyetértés

A Börtönügyi Szemle 1992/3. számában *A börtönbeli munkáltatás jövője* című cikkben foglalkoztam az elítéltek munkáltatásának egyik formájával, az ún. vállalati foglalkoztatás néhány aktuális kérdésével. E cikk tartalmának azonban voltak előzményei, illetve a kérdés azóta is — rendkívüli aktualitásából adódóan — napirenden van. Akkori megállapításaim között tényként szerepelt a vállalati, de ha úgy tetszik, a teljes elítélt-foglalkoztatás válságos helyzete. E helyzetből való útkeresésnek tekintettük az 1991 végén meghirdetett pályázatot is, amelynek eredménye néhány hónappal ezelőtt ugyan kihirdetésre került, de annak részletes szakmai értékelésével adósak maradtunk. E mulasztásunk pótlását segítette elő a Magyar Börtönügyi Társaság szervezésében 1992 novemberében *A munkáltatás szerepe a szabadságvesztés végrehajtása során* címmel rendezett konferencia.

A szakképzetlen munkaerő maga is korlát

E konferencián ismét véleményt cseréltünk a fogvatartottak munkáltatásának jelenéről és jövőjéről. Sőt egy teljes napot kaptak a pályázók műveik bemutatására, vitatkozhattunk a bennük megfogalmazott javaslatokról, elgondolásokról.

A pályázat meghirdetésének, közvetlen előzményeül az a kormányülésen hozott határozat szolgált, amely előterjesztés elkészítését írta elő a büntetés-végrehajtási vállalatok irányítási rendjének átszervezésére, mivel a korábban működtetett vállalati rendszer lényegében 1991 végére csődött mondott. (E folyamat néhány jellemzőjét az általam idézett cikkben már bemutattam.) Úgy gondoltuk, e munka elvégzésénél nem nélkülözhetjük azon szakemberek véleményét, akik e téren hosszabb-rövidebb időn át nagy tapasztalatot szereztek. Úgy véltük, a közös gondolkodásban rejlő lehetőségeket ki kell használnunk. Le kell szögezni, hogy helyesen tettük, mert a pályázatok rendkívül sok értékes gondolatot vetettek fel, amelyeket a jelenleg tárcaegyeztetés alatt álló, kormánynak készült előterjesztés elkészítésekor figyelembe vettünk. A pályázatra összesen 11 pályamű érkezett, amelyek a vállalati elítélt-munkáltatáson túlmenően jelentősen érintették a munkáltatás teljes kérdéskörét, sőt az elítélt-foglalkoztatás néhány aspektusát is.

A 11 pályaműből a továbbfejlesztés irányául három a költségvetési munkáltatás formáit helyezte előtérbe, három valamilyen *gazdasági társaság létrehozásában*, kettő a *jelenlegi rendszer továbbfejlesztésében* látta a kiutat, míg kettő lényegében *globális helyzetértékelést adott*, illetve egy dolgot *vegyes megoldást* javasolt. A pályázatoknak ezen összetétele is azt bizonyítja, hogy a kérdés rendkívüli módon bonyolult és a továbbfejlesztés kérdésében a vélemények erősen megoszlanak. Ez a megosztottság volt jellemző a konferencián lezajlott vitában is.

A pályázatok tartalmát illetően mint fő gondolati vonulatra a szervezetek, folyamatok integrálása, illetve különféle módon való szétválasztása volt jellemző. Figyelemre méltónak tartottam, hogy a pályázatok együtt teljes átfogó keresztmetszetet adtak a büntetés-végrehajtás jelenlegi igen nehéz gazdasági helyzetéről. A pályázatoknak és a konferencia vitájának egyaránt érdeme, hogy gondolatilag a munkáltatást az elítélt-foglalkoztatás szélesebb kategóriájával váltották fel.

Ezen megállapításokon túl — vállalva az önkényesség esetleges vádját is — ki kell emelnem azokat az értékes gondolatokat, amelyek az elítélt-foglalkoztatás egységesítésére, a gazdasági folyamatok ésszerű integrálására, a vállalati és intézeti tevékenységek összhangjára, a vállalatok és az intézetek gazdasági folyamatainak szétválasztására, a vállalatok termelési folyamataiban a minél teljesebb vertikálisra való törekvésre, a büntetés-végrehajtás kereskedelmi tevékenységének kiszélesítésére, a költségvetési és a külső munkáltatás egységesítésére, a bv. belső szükségleteinek a vállalatok termékeiből, szolgáltatásaiból való minél teljesebb kielégítésére, ezzel az intézeti ellátásba való mélyebb bekapcsolódásra helyezték a hangsúlyt.

A pályázatok értékelésénél az erre létrejött bizottság a következő főbb szempontokat tekintette elsődlegesnek:

— Nem a választott megoldás volt a mérvadó, hanem annak megvalósíthatóságát, a megoldás színvonalát, belső összhangját értékeltük.

— A témához kapcsolódó egyéb javaslatokkal (pl. termelési profil módosítása, munkahelyteremtés, a foglalkoztatás egységes kezelése stb.) értékes „segédpontokat” lehetett szerezni.

A munkáltatást az elítélt-foglalkoztatás szélesebb fogalma váltotta fel

— A pályázat stílusa, a kidolgozás színvonala is hozzájárult a jobb helyezés eléréséhez.

Úgy gondolom, hogy ezen szempontok alapján a bizottság ha nem is zárta ki teljesen a szubjektivitást, de törekedett a minél objektívebb értékelésre.

Összegzett értékelésként állapítottuk meg, hogy sikeres pályázat volt, amelyet a konferencia vitája is alátámasztott. Szinte valamennyi méltó a teljes közlésre, de terjedelmi okok miatt csupán az első három helyezettet tudom az olvasók figyelmébe ajánlani.

Végezetül meg kell említeni, hogy a javasolt megoldások, illetve a kormány elé terjesztendő változat leglényegesebb eleme — s ez elkerülhetetlen — az elengedő, állam által garantált anyagi forrás megteremtése, mert e nélkül sem az intézeti, sem a vállalkozási struktúra, sem a különféle alapítványok nem garantálhatják a kívánatos szintű elítélt-foglalkoztatást.

Dr. Fekete Mihály